

Työeläkelaitoksille

KATSAUS SOVELTAMISASIOISTA 1/98

Työsuhde / yrittäjätoiminta

KUULUVATKO LIITON KURSSEILLA KOULUTTAJINA TOIMIVAT TaEL:N PIIRIIN VAI OVATKO ITSENÄISIÄ YRITTÄJIÄ

Kirjeessä selvitetty yleisluonteisesti työntekijän ja yrittäjän rajanvetoa koulutus- ja luennointitapauksissa sekä TaEL:n ja TEL:n piiriin kuulumista.

Jos tilaisuuden pitäjän toimialana on kurssien järjestäminen, työoikeudellisten periaatteiden nojalla selvitetään, onko tällaisen toiminnan yhteydessä tapahtuvaa luennointia pidettävä työsuhhteessa tehtynä työnä vai yrittäjätoimintana.

Opetustyötä on yleensä pidetty työsuhhteessa tehtynä työnä. Yrittäjätoiminnasta voi olla kyse esimerkiksi silloin kun opetusta antava henkilö valmistaa itse opetuskokonaisuuden, hankkii oppilaita, antaa opetusta omissa tiloissaan ja omilla välineillään.

Yksittäisiä henkilökohtaisia luento- ja esitelmäpalkkioita on työeläkelakeja sovellettaessa yleensä pidetty yrittäjätulona, sillä on katsottu, ettei työsuhhteeseen kuuluva työnantajan oikeus johtaa ja valvoa työtä täyty tällaisten töiden osalta. Työsuhhteesta voi olla kysymys esimerkiksi silloin, kun luento tai luennot ovat osa jonkin oppilaitoksen tai koulutustoimintaa harjoittavan yrityksen opetusohjelmaa. Tällöin luennon sisältöä, valmistelua ja toteutusta yleensä johtaa ja valvoo laitoksen johto. Ollakseen työsuhhteessa tapahtuvaa työskentelyä, luennoinnilta edellytetään kiinteämpää yhteyttä kurssikokonaisuuteen, tilaisuuden järjestäjään tai mahdollisesti muihin luennoitsijoihin (esimerkiksi luennoitsija suunnittelee kurssinpitäjän kanssa yhdessä tiettyyn kurssikokonaisuuteen liittyvän luentosarjan). Mitä tiiviimpi yhteys luennoitsijalla on muuhun kokonaisuuteen, ja mitä enemmän hänen tehtäviinsä kuuluu muutakin kuin luennointia, sitä lähemmäs työsuhdetta siirrytään.

Saadun selvityksen perusteella pääteltiin, että liiton omat varsinaiset kouluttajat ovat työsuhteessa ja yksittäiset vierailevat ulkopuoliset luennoitsijat eivät ole työsuhteessa. Muut kouluttajat (esim. liiton jäsenet tai liitossa muutenkin toimivat henkilöt) olosuhteista riippuen ovat joko työsuhteessa tai eivät. Mikäli on kyse luennoitsijan normaaliin ammatinharjoittamiseen liittyvästä asiantuntijan ominaisuudessa pidetystä luennosta, tämä on lähtökohtaisesti osa yrittäjätoimintaa. Jos kyse on muusta kuin yksittäisestä luennoinnista, esimerkiksi juuri liiton suunnittelemaan kurssikokonaisuuteen liittyvästä luennoinnista, jota liitolla on mahdollisuus johtaa ja valvoa, ja jolla kiinteähkö yhteys muuhun kokonaisuuteen, tulkittavissa työsuhteessa tehtäväksi työksi. Luentopalkkioiden verotus ei ole ratkaisevaa työsuhteen ja yrittäjyyden rajanvedossa työeläkelakeja sovellettaessa.
ETK:n kirje 27.2.1998, ETK sov11990 (tiedustelut Monika Sievänen)

* * *

LUENTOJEN PITÄJÄT ITSENÄISIÄ YRITTÄJIÄ

Opintokeskuksen toiminnasta on suurin osa jäsenjärjestöjen ja niiden liittojen sekä yhdistysten kanssa opintokeskuslain mukaan yhdessä järjestettävää opintotoimintaa. Kaikki opintotoiminnan käytännön järjestelyt hoitaa kyseinen järjestö (mm. laatii opetusohjelman, varaa koulutustilat ja -välineet, kutsuu osallistujat ja palkkaa opettajat). Tilaisuudet pidetään usein hotellien koulutustiloissa ja välineillä. Opintokeskus ei toimita materiaalia tilaisuuksiin. Yleisestä pedagogisesta vastuusta huolimatta opintokeskus ei käytännössä voi johtaa eikä valvoa opettajien opetustyötä. Palkkion luennoitsijalle tai opettajalle voi maksaa opintokeskus tai kurssin järjestäjä. Jos opintokeskus maksaa palkkion, se pidättää palkkiosta veron ennakon ja maksaa sosiaaliturvamaksun.

ETK: Luentojen pitäjät eivät ole opintokeskuksen tai kurssin järjestäjän johdon ja valvonnan alaisia työsuhteessa olevia työntekijöitä, vaan he toimivat itsenäisinä yrittäjinä.

Tässä tapauksessa kysymyksessä olevat luentojen pitäjät saavat tekemistään töistä yksittäisiä luento- ja opetuspalkkioita. Kysymyksessä ei ole tietty kurssikokonaisuus, jonka valmisteluun luentojen pitäjät osallistuisivat. Tämän vuoksi katsottiin, että kysymyksessä ei ole työnteittäjän johdon ja valvonnan alaisena työsuhteessa tehtävä työ, vaan itsenäinen yrittäjätoiminta.

ETK:n lausunto 24.2.1998, ETK sov11988 (tiedustelut Ritva Lehtinen)

* * *

LUENNOINTI SEMINAARISSA EI TYÖSUHTEESSA

Tukholman yliopistossa työskentelevä henkilö tuli pitämään luennon Suomeen päivän kestäneeseen seminaariin. Palkkio, päiväraha ja kulut matkoista oli sovittu suullisesti.

ETK: ei työsuhde

Tässä tapauksessa oli kysymys yksittäisestä luentopalkkiosta, joka on katsottava yrittäjätuloksi eikä työnantajan johdon ja valvonnan alaisessa työsuhteessa tapahtuneeksi työksi.

ETK:n kirje 10.3.1998, ETK sov11991 (tiedustelut Ritva Lehtinen)

* * *

OY:N VÄHEMMISTÖOSAKAS KUULUI TEL:N PIIRIIN MYÖS SILTÄ OSIN KUIN HÄN KIRJOITTI LEHTIARTIKKELEITA

Henkilöllä oli TEL-työsuhde Oy:hyn, jossa hän oli 20 %:n osuudella osakkaana. Samalle ajalle hänelle oli merkitty rekisteriin TaEL-ansioita Oy:ltä lehtiartikkeleiden kirjoittamisesta. Henkilö sopi artikkeleista suoraan lehden kanssa. Hän myi jutut Oy:lle, joka myi ne edelleen lehdelle. Lehti maksoi artikkeleista palkkion Oy:lle, joka puolestaan maksoi henkilölle työstä palkkiona käytännössä noin puolet lehdeltä laskutetusta.

ETK: sovellettava TEL:a myös siltä osin kuin saanut lehtikirjoituksista palkkioita Oy:ltä

Vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaan artikkelikohtaisia palkkioita saavia, työntekonsa paikan, ajan ja tavan vapaasti valitsevia toimittajia on pidetty itsenäisinä yrittäjinä.

Henkilö teki kuitenkin Oy:lle myös muuta työtä, josta hänelle oli järjestetty TEL:n mukainen eläketurva. Oy maksoi hänelle lehtikirjoituksista palkkiona noin puolet laskutuksestaan ja loppu osa palkkiosta jäi yhtiölle hyödyksi. Oy ei näin ollen toiminut pelkästään palkkion välittäjänä.

ETK katsoi, että henkilön kaikki Oy:lle tekemä työ on tehty TEL-työsuhteessa yhtiöön. Perusteina TEL:n 2 §:n 7 momentti, työsuhteen jakamattomuus ja se, että lehtikirjoitusten laatiminen oli tarkoitettu jatkumaan toistaiseksi.

ETK:n lausunto 2.3.1998, ETK sov11989 (tiedustelut Ritva Lehtinen)

* * *

REHUNÄYTTEIDEN OTTAJAAN SOVELLETAAN YEL:A

X on ottanut Oy:n toimeksiannosta rehunäytteitä tehtaalle tulevista rehueristä ja toimittanut näytteet Kasvintuotannon tarkastuskeskukseen tutkittaviksi. X on pyydetty tarvittaessa työhön tai hän on tullut omaaloitteisesti. Työ on tapahtunut Oy:n, hänen omissa tiloissaan tai laivanpurkaustiloissa. Hän on käyttänyt omia välineitään ja laskuttanut niistä Oy:tä. Säännöllistä työaikaa ei ole ollut. X on saanut työskennellä samanaikaisesti muille. X ei ole saanut vuosilomaa tai -korvausta. Hänen

ei ole tarvinnut antaa tietoja Oy:lle työskentelystään. X on laskuttanut työstään Oy:tä kertakorvauksen mukaan. Vero on pidätetty verokortin mukaan. Nyttemmin X:llä on toiminnasta oma yritys. Valtiokonttorin lausunnon mukaan X ei kuulu VEL:n piiriin.

ETK: YEL

X on valantehnyt näytteiden ottaja. Työskentelytapa on ollut itsenäistä eikä hänen ole tarvinnut antaa tietoja työskentelystään. Oy ei ole rajoittanut hänen työskentelyään muille. X on käyttänyt omia välineitään eikä hänellä ole ollut määrättyä työaikaa. X on laskuttanut työstään näytteenottokertojen mukaan. Hänellä on ollut toimintaa varten 1.9.1997 alkaen yritys, joka on ennakkoperintärekisterissä ja arvonlisäverovelvollinen. X on ollut yrittäjä toiminnan aloittamisesta noin vuodesta 1991 lukien. ETK:n lausunto 5.12.1997, sov11975 (tiedustelut Telma Syri)

* * *

Yhteisvastuullinen eläketurva

EMOYHTIÖN JA TYTÄRYHTIÖIDEN VASTUU ELÄKETURVAN JÄRJESTÄMISESTÄ

Oy huolehti emoyhtiönä tytäryhtiöidensä hallintopalveluista, koska koko hallintohenkilökunta oli yhtiön palveluksessa. Verottaja katsoi, että kyseessä olevasta toiminnasta oli suoritettava arvonlisäveroa. Tämän vuoksi Oy oli muodollisesti siirtänyt hallintopalveluhenkilökuntansa arvonlisäverolain voimaantulosta eli 1.6.1994 lukien osittain niiden yhtiöiden palvelukseen, joille työtä tehtiin.

Työntekijöiden tosiasialliset työtehtävät eivät muuttuneet. Heidän työhuoneensa, työvälineensä ja ansiotasonsa pysyivät samoina. Työnantajan taholta kysymys oli pelkästään arvonlisäongelman käsittelystä.

ETK: Jos työsuhteen perusteena olevan työsuhteen tekijöinä on useampi työnantaja, kysymyksessä on ainoastaan yksi työsuhte, jonka perusteella kaikki työnantajat ovat yhdessä velvolliset järjestämään eläketurvan, mikäli muut TEL:n soveltamisedellytykset ovat olemassa.

Jos emoyhtiö järjestää työntekijöiden palkanmaksun muodollisesti siten, että osan palkasta maksaa emoyhtiö ja osan tytäryhtiö emoyhtiöön olevan työsuhteen ehtojen pysyessä muuten ennallaan, työsuhte emoyhtiöön jatkuu yhdenjaksoisena vain sillä muutoksella, että emoyhtiö ja tytäryhtiö ovat yhteisvastuullisesti velvollisia järjestämään työntekijöiden eläketurvan järjestelyn voimaantulosta lukien.

Tosiasiallinen tilanne, joka on Oy:n määrättävissä sen omistaessa 100 % tytäryhtiöistään, johtaa siihen, että työsuhte Oy:hyn on yhdenjaksoinen ja tytäryhtiöille syntyy yhteisvastuu palkanmaksun perusteella järjestelyn alusta lukien. Käytännössä eläkejärjestelyyn voidaan merkitä työnantajaksi emoyhtiö ja yhteisvastuun toteuttamisesta sovitaan yhtiöiden kesken erikseen.

ETK:n lausunto 13.10.1997, ETK sov11962

* * *

KOTITALOUSRENKAAN JÄSENET VELVOLLISIA JÄRJESTÄMÄÄN ELÄKETURVAN YHTEISVASTUULLISESTI

Kotitalousrenkaan muodostaneet seitsemän perhettä allekirjoittivat maaliskuussa 1997 työsopimuksen henkilön kanssa kotitalousrenkaan nimissä. Työsopimuksen mukaan henkilön tekemä kotitaloustyö käsitti siivousta, ruoan laittamista, leipomista, puutarhatyötä ja lasten hoitoa. Käytännössä työ oli pääasiassa siivousta. Renkaan jäsenet päättivät yhteisissä palavereissa työntekijän viikko-ohjelmasta.

Kotitalousrenkaan jäsenet valtuuttivat yhden perheen jäsenen hoitamaan renkaan edustajana henkilön palkkaukseen, palkanmaksuun ja työnantajavelvoitteisiin liittyvät käytännön asiat. Renkaalla oli oma tili rahaliikenteen hoitamista varten. Jokainen jäsen maksoi oman osuutensa henkilön palkasta renkaan tilille ja palkka maksettiin hänelle yhtenä eränä kerran kuukaudessa. Henkilölle ei maksettu lomakorvausta rahana, mutta hän sai pitää kaksi vapaapäivää kuukaudessa. Matkakorvauksia maksettiin kunkin renkaan jäsenen kanssa asiasta erikseen sovittaessa. Jokainen renkaan jäsen oli erikseen ottanut lakisääteisen tapaturmavakuutuksen työntekijää varten.

ETK: Kotitalousrenkaan jäsenet olivat yhteisvastuullisesti velvollisia järjestämään TEL:n.

Jos työsuhteen perustavan työsopimuksen tekijöinä on useampi työnantaja, kysymyksessä on ainoastaan yksi työsuhde, jonka perusteella kaikki työnantajat ovat yhdessä velvolliset järjestämään työntekijälle eläketurvan.

Koska pääasiallinen työ tapahtui muilla kuin LEL:ssa tarkoitetuilla työaloilla, eläketurva määräytyi TEL:n mukaan.

ETK:n lausunto 14.10.1997, ETK sov11961 (tiedustelut Ritva Lehtinen)

Huom. Jos työskentely olisi alkanut 31.12.1997 jälkeen, olisi sovellettava TaEL:a (kotitaloudet työnantajana).

* * *

Työvoiman vuokraus

TYÖVOIMAA VUOKRAAVAT YHTIÖT KATSOTTIIN YHTEISVASTUULLISIKSI TYÖNANTAJIKSI

Osakeyhtiöiden toimialana oli ravintolatoiminta ja työvoiman tai henkilökunnan vuokraus. Yhtiöt vuokrasivat työntekijöitä tarjoilu- ja

baaritehtäviin. Yksi henkilö omisti yhtiöistä kolme yksinään ja lisäksi enemmistön neljännen yhtiön osakkeista. Hänellä oli yksinään tosiasiallinen määräysvalta kaikissa näissä yhtiöissä.

ETK: Kahdessa päätöksessä baarimestarina ja tarjoilijoina toimineiden henkilöiden katsottiin olleen yhdenjaksoisessa työsuhteessa neljään yhtiöön ja nämä yhtiöt olivat heidän yhteisvastuullisia työnantajiaan.

Henkilöiden työskentely vuokratyöntekijöinä eri ravintola-yhtiöille oli konstruoitu useiksi lyhyiksi työsuhteiksi neljään työvoimaa vuokraavaan osakeyhtiöön. Henkilöiden ja yhtiöiden välillä ei ollut solmittu varsinaisia kirjallisia työsopimuksia. Palkanmaksua ja työajan seuranta varten oli jälkikäteen täytetty työsopimuksiksi otsikoituja lomakkeita, joihin oli työnantajaksi merkitty jokin neljästä vuokrausyhtiöstä.

Henkilöiden työskentelyolosuhteissa tai muissa työsuhteen ehdoissa ei ollut tapahtunut muutoksia palkanmaksajan vaihtuessa.

Oli ilmeistä, että tosiasiallisia olosuhteita vastaamattoman järjestelyn tarkoituksena oli ollut työntekijän eläketurvaa koskevan säännösten kiertäminen. Taloudellisen hyödyn järjestelystä saivat keskenään liiketoiminnallisessa yhteistyössä toimineet neljä työvoimaa vuokrannutta yhtiötä ja viime kädessä niissä määräysvaltaa käyttänyt omistaja. Yhtiöt olivat vuoron perään maksaneet palkkaa työntekijöille. Yhtiöiden voitiin näin katsoa olevan yhdessä työntekijöiden työnantajia ja vastuussa työnantajan velvoitteista.

Työntekijät olivat tehneet samaa työtä vuokratyöntekijöiden lukuun eri ravintoloissa toistuvasti ja säännöllisesti. Työnantajan työvoiman tarve oli jatkuva ja työntekijöille oli tarjolla työtä noin kahden vuoden ajalle. Pyrkimys on siten ollut tosiasiallisesti jatkuvaan työsuhteeseen.

Työntekijöiden peräkkäisten työskentelykertojen katsottiin muodostaneen yhdenjaksoisesti jatkuneen työsuhteen, johon sovelletaan TEL:n 1 §:n 1 momenttia. TEL:n piiriin tulevat tällöin ne kalenterikuukaudet, joihin TEL:n soveltamisen edellytyksenä oleva ansioraja on ylittynyt.

ETK:n päätökset 9.3.1998, ETK sov1682 (tiedustelut Riitta Korpiluoma)

* * *

TYÖELÄKELAKIEN SOVELTAMINEN VUOKRATTUUN TYÖNTEKIJÄÄN

X on työskennellyt yritys A:lta vuokrattuna työntekijänä yritys B:lle Siperiassa, Venäjällä jaksoittain toukokuusta 1994 helmikuuhun 1996. Yritys A maksoi X:lle normaalin kuukausipalkan ja yritys B mm. verollisen olosuhteiden. Yritys A on maksamiensa palkkojen osalta järjestänyt X:n eläketurvan KVTEL:n mukaisesti.

Työsuhdeselvittelypäätöksellä katsottiin, että yritys B:n X:lle maksamat ansiot eivät kuulu TEL:n piiriin. X valitti päätöksestä.

ETK: Yritys B on sopinut yritys A:n kanssa X:n vuokraamisesta asiantuntijatehtäviin Venäjälle. Vaikka X on Venäjällä työskennellessään työskennellyt yritys B:n projektissa ja myös sen työnjohdon alaisena, hän on koko ajan ollut työsuhteessa yritykseen A, joka on vakuuttanut hänet KVTEL:n mukaisesti. TEL 1 § 1 momentin mukaisesti samaa työsuhdetta ei voida vakuuttaa kahden eri lain perusteella, joten X:n ei voida katsoa olevan TEL-työsuhteessa yritykseen B.

Kuntien eläkevakuutus on ilmoittanut, ettei Siperian olosuhteellisia voida liittää X:n KVTEL:n mukaisesti vakuutetun työsuhteen eläkepalkkaan, koska KVTEL:n alaisina ansioina otetaan huomioon vain kunnallisen työnantajan maksamat palkat.

Vaikka katsottaisiin, että X olisi Siperiassa työskennellessään ollut työsuhteessa yritykseen B, eli hänen eläkepalkkansa otettaisiin huomioon em. olosuhteellisia. TEL 7 §:n 2 momentin mukaan ulkomaantyön eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä palkkaa, mitä vastaavasta työstä olisi maksettava Suomessa tai palkkaa, jonka muutoin voidaan katsoa vastaavan sanottua työtä. Jos työntekijä on ennen ulkomaankomennusta ollut saman työnantajan palveluksessa Suomessa, lähtökohtana pidetään hänen täältä saamaansa palkkaa.

ETK:n lausunto 23.2.1998, ETK sov11973 (tiedustelut Pirjo Ouvinen)

* * *

LEL / YEL

MAATALOUSLOMITTAJAN VAKUUTTAMINEN

X on työskennellyt maatalouslomittajana 1.6.1996 alkaen, mistä lukien hänelle on vahvistettu YEL-työtulo. X:n toimeksiantajina ovat olleet yksityiset maanviljelijät ja kunta. X on vaatinut YEL-työtulon alkamaan vasta 1.6.1997, koska lomitustoiminnasta saadut tulot on siihen saakka katsottu verotuksessa palkkatuloksi.

ETK: X:ään tulee soveltaa YEL:a siltä osin kuin hän on työskennellyt maatalouslomittajana 1.6.1996 alkaen. Työtulossa on otettava huomioon myös kunnan maksamat korvaukset 10.6.97 alkaen.

X:llä on ollut v.1996 kohtalaisesti tuloja ammatinharjoittamisesta. Hänellä on tuolloin ollut useita, hänen itsensä hankkimia yksityisiä toimeksiantajia. Näille maanviljelijöille kunta on suorittanut korvausta maatalousyrittäjän lomituspalvelulaista annetun lain 17 b §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella eli X on tältä osin katsottu lomittajana itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi. X:llä on oma toiminimi ja hän on ilmoittanut ennakkoperintärekisteriin, johon hänet on merkitty 1.2.1996. Näillä pe-

rusteilla X:n on katsottava toimineen YEL:ssa tarkoitettuna itsenäisenä yrittäjänä hänen työskennellessään maatalouslomittajana yksityisten maanviljelijöiden kanssa tekemiensä sopimusten perusteella.

Kunta on vuonna 1996 ja alkuvuoden 1997 toiminut X:ään nähden työnantajan tavoin mm. pidättäen veron ennakon ja suorittaen LEL-maksut. Kunta on tehnyt X:n kanssa 10.6.1997 sopimuksen lomituspalvelujen ostamisesta. Sopimuksen mukaan X vastaa sovittujen lomitusten keskeytymättömästä jatkumisesta ja sitoutuu hankkimaan itselleen tarvittaessa sijaisen ja vastaamaan vakuuttamisestaan.

X:n tosiasiallisessa työskentelyssä ei varsinaisesti tapahtunut muutoksia kesäkuussa 1997, jolloin kunta verotuskäytännön muuttumisen seurauksena teki hänen kanssaan em. sopimuksen. X:n vastuu mm. mahdollisista vahingoista ja sijaisen järjestämisestä muuttui kuitenkin oleellisesti aiemmasta. Verotuskäytäntö sinällään ei ole ratkaiseva työeläkelakien soveltamisen kannalta. Estettä ei ole kuitenkaan sille, että työ, joka voitaisiin tehdä myös itsenäisenä ammatinharjoittajana, sovitetaan tehtäväksi työsuhteessa siihen liittyvin oikeuksin ja velvollisuuksin. Näin ollen ja sopijapuolten tarkoituksen huomioon ottaen on katsottava, että X on ollut työsuhteessa kuntaan lomituspäätöksen tekemiseen asti ja siitä lukien itsenäinen yrittäjä myös suhteessa kuntaan. ETK:n lausunto 29.12.1997, ETK sov11983 (tiedustelut Pirjo Ouvinen)

* * *

Lähetetyn työntekijän asema

VALITUS ELK:SSA ETK:N SOVELTAMISPÄÄTÖKSESTÄ

Työntekijä oli työskennellyt Ruotsissa suomalaisen Oy:n palveluksessa ajalla 11.6.1992 - 14.2.1994 ja hänet oli vakuutettu ko. ajalta Ruotsissa. Ruotsista hän siirtyi Oy:n tytäryhtiön Inc:n palvelukseen USA:han 15.2.1994 lukien. Oy haki työntekijälle lähetetyn työntekijän todistusta USA:ssa työskentelyn ajaksi.

ETK ei antanut todistusta, koska työntekijä ei ollut Suomen ja Yhdysvaltain välisessä sosiaaliturvasopimuksessa tarkoitettu lähetetty työntekijä. ETK siirsi asian STM:lle poikkeushakemuksena käsiteltäväksi. STM hylkäsi hakemuksen.

STM:n päätöksestä Oy valitti korkeimpaan hallinto-oikeuteen (KHO).

KHO kumosi ja poisti STM:n antaman päätöksen ja siirsi asian ETK:lle uudelleen käsiteltäväksi.

ETK antoi toimivaltansa puitteissa soveltamispäätöksen TEL:n soveltamisen osalta. ETK:n mielestä työntekijää ei voida sosiaaliturvasopimuksen määräysten johdosta vakuuttaa TEL:n mukaisesti sinä aikana, kun hän työskenteli USA:ssa, koska hän ei kuulunut Suomen työeläkelakien soveltamispiiriin USA:han lähtiessään.

ETK:n päätös 27.11.1997, ETK sov1679 (tiedustelut Anna-Stina Toivonen)

* * *

Valitus VakOssa

Valitus Ravintola Extra Oy:tä koskevasta soveltamisasiasta on vireillä VakOssa (ETK:n päätös 14.2.1997, ELK:n päätös 15.9.1997).

* * *